

Persbericht

PB09-009
13 februari 2009
9.30 uur

Economie krimpt 0,6 procent in vierde kwartaal 2008

- Eerste krimp in vijf jaar
- Vooral export valt terug
- Investerings iets lager, bescheiden groei consumptie
- Bijna 100 000 banen erbij

Volgens de eerste, voorlopige raming van het CBS is de Nederlandse economie in het vierde kwartaal van 2008 met 0,6 procent gekrompen ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Dit is de eerste krimp van de Nederlandse economie in meer dan vijf jaar. De teruggang is vooral toe te schrijven aan een sterke daling van de export van Nederlands product. De investeringen krompen licht. De consumptie liet een bescheiden en iets langzamere groei zien. De werkgelegenheid groeide echter met bijna 100 duizend banen nauwelijks minder dan in het derde kwartaal.

Kwartaal-op-kwartaalkrimp 0,9 procent

Ten opzichte van een kwartaal eerder kromp de Nederlandse economie in het vierde kwartaal van 2008 met 0,9 procent. Hierbij is rekening gehouden met werkdag- en seizoeneffecten. Deze kwartaal-op-kwartaalkrimp is de grootste sinds het begin van de jaren tachtig. Door de sterke teruggang in het vierde kwartaal laten nu ook de beide voorgaande kwartalen kwartaal-op-kwartaal een lichte krimp zien. Volgens de veel gebruikte definitie van recessie als twee opeenvolgende kwartalen met een negatieve groei verkeert de Nederlandse economie nu in een recessie.

Opwaartse bijstelling economische groei in eerste drie kwartalen

De economische groei van de eerste drie kwartalen is voor het eerste en tweede kwartaal met 0,3 procent, voor het derde kwartaal met 0,1 procent naar boven bijgesteld. Belangrijkste oorzaak is de hogere raming voor de uitgaven in de zorg waaronder de kinderopvang. Daarnaast wordt ook de consumptie van huishoudens iets hoger geraamd.

Groei in 2008

De Nederlandse economie groeide in het hele jaar 2008 met 2,0 procent. Deze groei is duidelijk minder dan in de voorspoedige jaren 2006 en 2007

maar ligt in de buurt van de groeicijfers van 2001, 2004 en 2005. De werkgelegenheidsgroei is gelijk aan die in 2006, maar minder dan in 2007.

Uitvoer Nederlands product daalt sterk

In het vierde kwartaal van 2008 was het volume van de uitvoer van goederen en diensten 1,9 procent lager dan in hetzelfde kwartaal van 2007. De uitvoer van Nederlands product was aanzienlijk lager. De wederuitvoer nam weinig toe, de uitvoer van diensten groeide nog wel flink. De invoer van goederen en diensten was 1,0 procent hoger dan een jaar eerder. Deels is dit terecht gekomen in de voorraadvorming.

Geringe groei consumptie huishoudens

Huishoudens hebben in het vierde kwartaal 0,7 procent meer besteed dan een jaar eerder. Een lichte teruggang was er bij de aanschaf van duurzame consumptiegoederen, vooral doordat veel minder auto's werden gekocht. Ook bij de horeca waren de bestedingen flink lager. Het volume van de overheidsconsumptie was in het vierde kwartaal 1,2 procent hoger dan een jaar eerder. De reële uitgaven voor de zorg waaronder de kinderopvang namen toe, die voor het openbaar bestuur nauwelijks.

Investerings iets lager

In het vierde kwartaal is 0,3 procent minder geïnvesteerd. De investeringen in woningen daalden licht vanwege een forse afname van het aantal transacties op de markt van bestaande koopwoningen. Ook de investeringen in machines en GWW-werken zijn iets lager. Er werd nog wel meer geïnvesteerd in bedrijfsgebouwen en computers.

Vooral lagere productie industrie, transport en horeca

De industrie had te lijden onder de teruggevallen export. De productie daalde met 6,5 procent vergeleken met het vierde kwartaal van 2007. Ook de transportsector en de horeca produceerden flink minder. De delfstoffenwinning kromp vanwege een vermindering in de uitvoer van aardgas. De bouwproductie nam toe door het werken aan al eerder gecontracteerde opdrachten. De financiële en zakelijke dienstverlening groeide minder dan in vorige kwartalen waarbij de uitzendbranche zelfs kromp. De zorgsector was de snelste groeier in het vierde kwartaal.

Werkgelegenheid stijgt iets langzamer

In het vierde kwartaal van 2008 waren er 95 duizend banen van werknemers meer dan in hetzelfde kwartaal van 2007. Deze groei van 1,2 procent was iets minder dan de banengroei in het derde kwartaal. Na correctie voor seizoeninvloeden is het aantal banen in het vierde kwartaal 0,4 procent hoger dan in het derde kwartaal van 2008. De combinatie van krimpende productie bij nog stijgende werkgelegenheid geeft aan dat de werkgelegenheid met vertraging reageert op de ontwikkeling van de productie. In het vierde kwartaal is wel sprake van een sterke daling van het aantal vacatures.

Technische toelichting

Achtergrondinformatie over de ramingen

Er worden meerdere ramingen samengesteld en gepubliceerd van de economische groei in een kwartaal. De eerste raming of *flash-raming* wordt uiterlijk 45 dagen na afloop van een kwartaal gepubliceerd. De cijfers van de eerste raming kunnen wijzigen op grond van nieuwe statistische broninformatie die nadien beschikbaar komt. In de tweede raming die uiterlijk 90 dagen na afloop van een kwartaal wordt gepubliceerd, is deze nieuwe en meer uitgebreide statistische informatie verwerkt. Op dat moment komen bovendien meer detailgegevens beschikbaar. Bij de afsluiting van het vierde kwartaal komt tevens de eerste raming van het jaar gereed en worden de eerste drie kwartalen opnieuw vastgesteld.

Ook nadien kunnen de cijfers nog worden aangepast. De kwartaalgegevens worden namelijk eenmaal per jaar in juli geijkt aan de jaarcijfers van de Nationale rekeningen die volgens een vaste cyclus van drie opeenvolgende ramingen (voorlopige raming, nader voorlopige raming en definitieve raming) worden herzien. Ook hier is sprake van steeds betere en meer gedetailleerde statistische informatie op basis waarvan de ramingen kunnen worden verrijkt.

Teneinde de bijstellingen in de opeenvolgende ramingen van de economische groei zo gering mogelijk te houden werkt het CBS voortdurend aan een verbetering van de kwaliteit van de bronstatistieken die ten grondslag liggen aan de genoemde ramingen en aan de gehanteerde methodieken bij de Nationale rekeningen. In 2008 zijn extra inspanningen gedaan om de structurele component in de toekomstige bijstellingen te verkleinen. Deze staan beschreven in het artikel 'Bijstellingen in de ramingen van de economische groei'. Dit artikel en de algemene overzichten en achtergronden van de bijstellingen zijn te vinden op de website van het CBS onder de themapagina macro-economie/ methoden/ onderzoeksbeschrijvingen/bijstellingen.

Werkgelegenheid

In het persbericht over de eerste raming van de economische groei in een kwartaal wordt conform Europese afspraken tevens een eerste raming van de werkgelegenheid in dat kwartaal gepubliceerd. Deze raming heeft uitsluitend betrekking op werknemers. Zelfstandigen blijven buiten beschouwing. De raming luidt zowel in banen als in arbeidsjaren (=voltijdbanen). De tweede raming van de werkgelegenheid met daarbij een verdeling van de werkgelegenheid naar bedrijfstakken wordt gepubliceerd in een afzonderlijk persbericht tegelijkertijd met de verschijning van de tweede raming van de economische groei op kwartaalbasis. De ontwikkeling van het aantal banen is (vooral) gebaseerd op de Polisadministratie van het UWV. De Belastingdienst verzamelt de gemeenschappelijke loonaangifte van bedrijven t.b.v. Belastingdienst, UWV en CBS.

Seizoengecorrigeerde gegevens

Normale praktijk is dat mutaties worden berekend ten opzichte van het vergelijkbare kwartaal van het voorafgaande jaar. Om een zo goed mogelijk beeld te geven van de conjuncturele stand van zaken wordt de groei voor enkele variabelen zoals het bbp en het aantal banen ook ten opzichte van het voorgaande kwartaal berekend. Hierbij wordt gecorrigeerd voor seizoen- en werkdageffecten. Bij het uitkomen van nieuwe kwartaalcijfers wordt deze seizoencorrectie steeds opnieuw doorgerekend. Dit leidt doorgaans tot geringe bijstellingen van eerder geraamde cijfers, incidenteel tot meer substantiële bijstellingen.

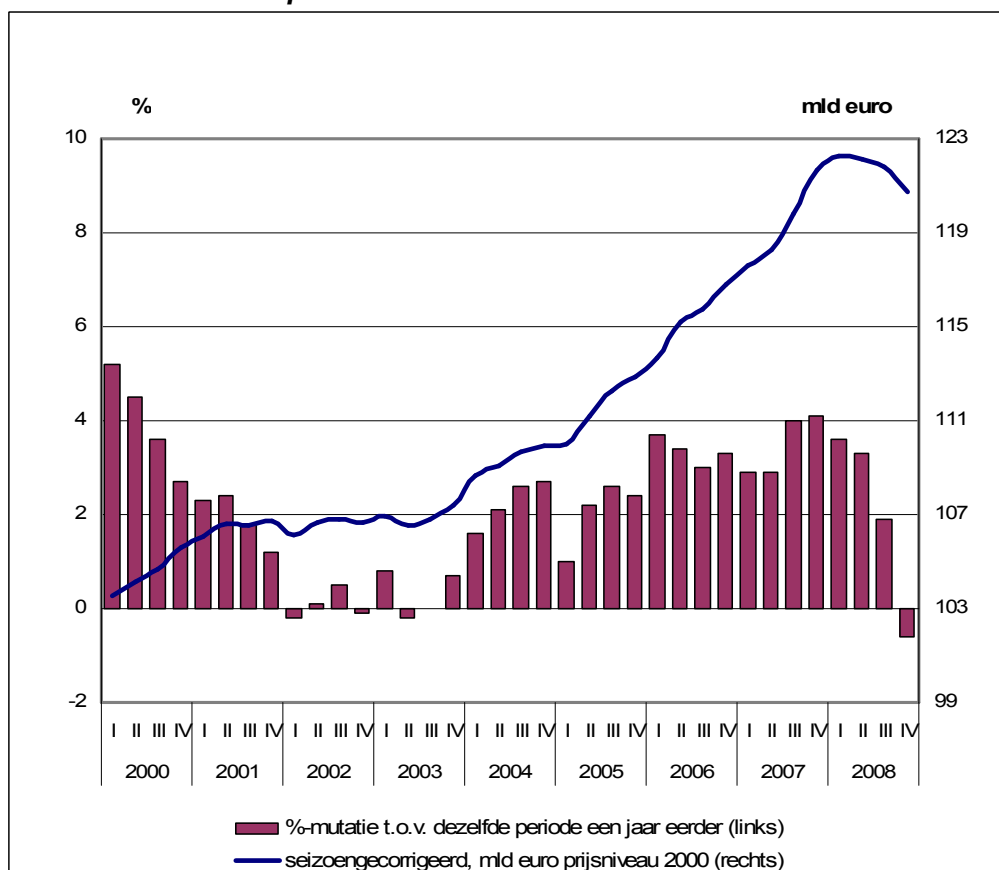
Zorgstelsel

Met ingang van 1 januari 2008 is een verplicht eigen risico ingevoerd in de basisverzekering voor de zorg. Deze eigen risico betalingen worden geboekt als een uitgave van huishoudens. Hierdoor komt de mutatie van de consumptie van huishoudens in 2008 circa een half procent hoger uit, de mutatie van de consumptie overheid circa een procent lager. Hiervoor is in de tabellen niet gecorrigeerd.

Aanvullende informatie

Aanvullende informatie over de ontwikkelingen binnen de Nederlandse economie in het vierde kwartaal van 2008 is te vinden op de website van het CBS en is bereikbaar via links bij het persbericht. De tweede raming van de economische groei voor het vierde kwartaal van 2008 verschijnt op donderdag 26 maart 2009.

Bruto binnenlands product: volume

Bron: CBS

Tabel 1: Bruto binnenlands product (marktprijzen)

	Waarde	Volumeverandering t.o.v.	
		zelfde periode vorig jaar	voorgaande periode ^{1)#}
	mld euro	%	
2006	539,9	3,4	.
2007	567,1	3,5	.
2008	595,1	2,0	.
2006-I	132,4	3,7	0,7
II	136,7	3,4	1,4
III	129,9	3,0	0,4
IV	141,0	3,3	0,9
2007-I	138,8	2,9	0,7
II	142,9	2,9	0,6
III	136,8	4,0	1,3
IV	148,6	4,1	1,6
2008-I	147,2	3,6 [#]	0,5
II	150,7	3,3 [#]	-0,1
III	143,7	1,9 [#]	-0,3
IV	153,5	-0,6	-0,9

1) Gecorrigeerd voor seizoeninvloeden en werkdageffecten.

#) Deze cijfers zijn bijgesteld, achtergrondinformatie staat in de technische toelichting.

Bron: CBS

Tabel 2: Goederen- en dienstentotalen

	2007	2008	2008			
			I [#]	II [#]	III [#]	IV
volumemutaties in % t.o.v. een jaar eerder						
Consumptieve bestedingen	2,4	1,5	2,0	1,9	1,2	0,9
w.v. door huishoudens	2,1	1,7	2,5	2,4	1,1	0,7
door overheid	3,0	1,2	1,2	1,0	1,4	1,2
Investerings in vaste activa	4,9	5,6	7,3	9,9	5,6	-0,3
Veranderingen voorraden 1)	-0,4	0,1	0,5	-1,1	0,1	1,2
Nationale bestedingen	2,7	2,9	4,1	3,9	2,4	1,6
Uitvoer goederen en diensten	6,5	3,0	6,4	4,2	3,6	-1,9
Invoer goederen en diensten	5,7	4,4	7,4	5,1	4,4	1,0
Bruto binnenlands product	3,5	2,0	3,6	3,3	1,9	-0,6

1) In procenten van het bbp in constante prijzen.

#) Deze cijfers zijn bijgesteld, achtergrondinformatie staat in de technische toelichting.

Bron: CBS

Tabel 3: Toegevoegde waarde van producenten (bruto, basisprijzen)

	2007	2008	2008			
			I [#]	II [#]	III [#]	IV
<i>volumemutaties in % t.o.v. een jaar eerder</i>						
Producenten van:						
Goederen	2,9	2,7	6,7	5,8	2,8	-3,9
Landbouw en visserij	1,7	1,3	4,0	0,0	2,8	-1,4
Industrie en energie:	2,2	1,8	6,5	5,8	1,9	-6,0
w.o. Industrie	3,2	-0,4	1,7	2,3	1,0	-6,5
Delfstoffenwinning	-0,2	9,8	22,9	26,6	7,9	-7,9
Bouwnijverheid	5,8	6,2	8,2	7,7	5,9	2,8
Commerciële diensten	4,5	2,1	3,3	3,3	1,8	0,1
Handel, horeca en transport	4,6	1,2	3,5	2,1	1,6	-2,3
Financiële en zakelijke diensten	4,5	2,8	3,2	4,3	2,0	1,9
Niet-commerciële diensten	2,1	2,1	2,1	2,0	2,1	2,0

#) Deze cijfers zijn bijgesteld, achtergrondinformatie staat in de technische toelichting.

Bron: CBS

Tabel 4: Banen van werknemers

	Aantal banen	Verandering ten opzichte van	
		zelfde periode vorig jaar	voorgaande periode ¹⁾
	<i>x 1000</i>	<i>mutaties in %</i>	
2006	7 625	1,7	.
2007	7 829	2,7	.
2008	7 961	1,7	.
2006-I	7 508	1,2	0,8
II	7 634	1,4	0,4
III	7 692	1,7	0,6
IV	7 668	2,5	0,7
2007-I	7 709	2,7	0,8
II	7 851	2,8	0,6
III	7 888	2,6	0,5
IV	7 867	2,6	0,6
2008-I	7 881	2,2	0,4
II	8 005	2,0	0,3
III	7 996	1,4	0,1
IV	7 962	1,2	0,4

1) Gecorrigeerd voor seizoeninvloeden.

Bron: CBS

Tabel 5: Arbeidsjaren van werknemers

	Aantal arbeidsjaren	Verandering ten opzichte van zelfde periode vorig jaar
	<i>x 1000</i>	<i>mutaties in %</i>
2006	5 773	1,6
2007	5 912	2,4
2008	6 004	1,5
2006-I	5 695	1,1
II	5 778	1,4
III	5 811	1,7
IV	5 806	2,2
2007-I	5 830	2,4
II	5 925	2,6
III	5 948	2,3
IV	5 945	2,4
2008-I	5 951	2,1
II	6 028	1,7
III	6 016	1,2
IV	6 019	1,3

Bron: CBS